

Grote of Barbarakerk Culemborg, 1 september 2019, intrededienst

Teksten: Exodus 19: 1-11 en Mattheüs 22: 24-40

Thema: 'Je vleugels uitslaan'

Voorganger: ds. Annemieke de Bruijn

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Op de voorkant van uw liturgie staat een adelaar. Een majestueuze vogel met een vleugelspanwijdte van wel 2 meter. Hij komt wereldwijd voor in verschillende variëteiten. Zo'n adelaar wekt ontzag door zijn kracht, schoonheid en onafhankelijkheid. Hij zweeft hoog in de lucht en maakt daarbij gebruik van de thermiek. Af en toe vliegt hij even zelf, maar het overgrote deel zweeft hij op de opstijgende warme lucht. Hij wordt daarom ook niet moe ... Hij kan wel 6000 km vliegen zonder te stoppen. Bovendien heeft hij een ongelooflijk scherp gezichtsvermogen ... Van grote hoogte ziet hij alles wat er op de grond beweegt.

Daarom wordt hij wel de 'koning der vogels' wordt genoemd. Zijn afbeelding prijkt op vele nationale vlaggen, als symbool van eigen macht en kracht. Van Albanië, Duitsland, Polen tot Duitsland en Mexico. Maar ook in religies vinden we de adelaar. Jupiter – de Romeinse oppergod van hemel en donder – werd met een adelaar afgebeeld.

Maar ook in het christendom de adelaar speelt ook een rol. De adelaar is bijvoorbeeld het symbool voor de evangelist Johannes. En in de Bijbel duikt de adelaar op, als beeld voor Gods handelen. Zoals vandaag in Exodus. Blijkbaar kunnen we van de adelaar iets leren, als het over God gaat.

Zo'n adelaar heeft bijzondere eigenschappen die ons aan God doen denken. Niet alleen door zijn levenssfeer in de hoogte. Maar ook in de manier waarop hij zijn jongen grootbrengt en opvoedt. De meeste vogels wachten rustig af tot hun jongen zelf de sprong uit het nest wagen en gaan vliegen. Maar een adelaar niet ... Hij voedt zijn jongen totdat hun vleugels groot en sterk genoeg zijn om een nieuw avontuur aan te kunnen. En dan kiepert hij zijn jong – tegenspartelend en al – zo over de rand van het nest. En aangezien zo'n adelaarsnest, heel hoog in de bergen ligt, aan de rand van diepe ravijnen ... stort het jong in de diepte ... Een stevige aanpak heeft die adelaar wel ... 'Tough love' ... zou je dat kunnen noemen.

Maar vervolgens laat die adelaar zich ook van een zorgzame en beschermende kant zien. Hij gaat boven zijn jong zweven en beschermt de kleine, zonder dat die dat zelf beseft. Hij laat zijn jong alleen ploeteren en zwoegen ... zodat hij kan ontdekken hoe hij zijn vleugels moet gebruiken. Ondertussen zorgt hij er wel voor, dat zijn jong niets overkomt. Geen andere roofvogel mag bij dat kleine vallende diertje komen. Hij slaat zijn sterke vleugels breed uit en gaat boven zijn jong zweven ... als of hij wil zeggen: "Kijk omhoog kleine, ik laat je zien wat je moet doen". En, als de kleine adelaar naar de grote opkijkt, dan ziet hij ook wat hij moet doen: stoppen met angstig fladderen, gewoon vleugels uitslaan en zweven. Hij moet leren vertrouwen op de thermiek ... dat hij gedragen wordt door de warme lucht. Pas als hij omhoog kijkt naar zijn vader, leert hij hoe hij moet vliegen.

Maar in het begin gaat het natuurlijk vaak mis. Dan staart het vallende diertje in doodsangst naar beneden. Van vliegen komt niks terecht en het jonkie stort krijsend in de afgrond. Maar dan heeft de grote adelaar nog een noodredding achter de hand: Hij trekt zijn grote vleugels en

zijn kop in, en laat zich als een baksteen naar beneden vallen. In een oogwenk is hij dan onder zijn vallende jong. Dan breidt hij zijn sterke vleugels uit, zodat het reddeloos verloren jong ... zacht kan landen op zijn rug en vleugels. Na deze spannende vliegles brengt hij het kleintje weer veilig terug naar het nest.

Prachtig, zoals die adelaar zijn jong opvoedt tot volwassenheid: hij laat zijn jong zien hoe het moet; geeft het ook de ruimte en de vrijheid om eigen fouten te maken en ervan te leren. Maar zal hem nooit laten vallen. Zo'n adelaar laat je nadenken over hoe God met ons omgaat, maar ook over hoe wijzelf onze kinderen opvoeden tot volwassenheid. Of hoe wijzelf volwassen werden.

Allemaal maken we uitvliegmomenten mee in ons leven. Momenten waarop je oude zekerheden achter je laat en aan iets nieuws begint. Dat proces maken we vanaf onze geboorte voortdurend door. Bijvoorbeeld als je net je vertrouwde basisschool hebt verlaten en naar het KWC of naar Lek en Linge gaat. Wat een groot gebouw, met zoveel lokalen, leerlingen en leraren ..., maar na een tijdje voel je je daar op je gemak.

Je ouderlijk huis verlaten om op kamers te gaan wonen, is ook zo'n uitvliegmoment. Of alleen gaan 'backpacken' in een ver land. En na je studie aan je eerste baan beginnen: nu moet je laten zien wat je kunt. Trouwen ... kinderen krijgen ... Op al die momenten laat je iets achter wat je vertrouwd was, en je begint aan iets nieuws. Dat is spannend, want je weet nog niet wat je zult tegenkomen en of het goed zal gaan.

En toch ... is er een moment dat je met al die onzekerheden toch een stap moet wagen om verder te komen. Daar worden we volwassen van. En zulke momenten van uitvliegen je vleugels leren uitslaan ... dat zijn beslissende momenten, die ook echt horen bij het gaan van de weg van God. Van tijd tot tijd, roept God ons weg uit het aloude vertrouwde en bekende leven. Want anders blijf je stil staan. Je wordt in de ruimte gezet door God ... steeds uitgenodigd om het leven aan te gaan, als je klaar bent voor een volgende stap, voor iets nieuws, iets groters. Toe maar, durf het maar ... Zoiets gebeurt ook als je belijdenis doet, of een ambt aanvaard in de kerk.

Dat gebeurt ook met het volk Israël, lezen we in Exodus. God heeft het volk bevrijd uit haar slavenbestaan in Egypte. Hoe knellend en beroerd het leven daar ook was ... aan dat leven waren ze gewend. Vaak verkiezen mensen het bekende moeilijke bestaan, boven de onzekerheid van een nieuw bestaan. Want die nieuwe vrijheid brengt ook nieuwe onbekende diepten en gevaren. Je begint aan iets terwijl je niet weet hoe het zal aflopen. Of je je wel kunt redden. Het lijkt op de eerste vliegles ... van een adelaarsjong.

Samen met Mozes zijn ze op weg gegaan. Egypte hebben ze achter zich gelaten, terwijl het leger van de farao hen op de hielen zat. Dwars door de Rietzee moesten ze trekken, om aan hen te ontsnappen. Toen ze dat doorstaan hadden, doolden ze rond in die onmetelijke woestijn ... van pleisterplaats naar pleisterplaats. Ze werden ze op de proef gesteld door ontberingen; honger en dorst. Soms verlangden ze zelfs terug naar de zekerheden van Egypte, daar hadden ze tenminste te eten. Maar al die tijd was God er, om hen door de moeilijkheden heen te helpen. "Ik heb jullie op adelaarsvleugelen gedragen en je hier bij mij gebracht", zo spreekt God in Exodus.

Nu zijn ze dan bij de voet van de berg Sinaï aangekomen. Op deze heilige grond zal God aan Mozes verschijnen ... Ze staan op de drempel van een nieuwe fase in hun leven: Op deze heilige berg zal Mozes de tien geboden ontvangen. Want God heeft grote plannen met dit volk. Want God heeft het volk bevrijd met een bepaalde bedoeling ... niet alleen om hen te bevrijden van onderdrukking. Hij heeft een diepere bedoeling: Hij wil hen tot een heilig volk maken. Hen leren hoe ze goed moeten omgaan met de nieuwe ruimte en vrijheid die ze hebben gekregen. Want dat kan ook weer stuk gaan ... Daarom krijgt het volk aan de voet van de Sinaï de tien geboden ... Zo laat de grote adelaar zien aan zijn volk hoe ze moeten vliegen.

Die geboden zijn niet bedoeld om ons te beperken en vleugellam te maken, maar juist om ons allemaal ruimte van leven te geven. Ruimte voor een goed leven met elkaar. Dat goede leven kan alleen bestaan als we Gods geboden in ons hart houden, en er naar proberen te leven, elkaar respecteren en geen kwaad doen. "En als jullie mijn woorden ter harte nemen en zo je leven heiligen – spreekt de Heer, dan zullen jullie mijn kostbaarste bezit zijn onder de volkeren".

Dus behoren tot dat volk van God, is geen vrijblijvende zaak. Er wordt ook iets van je gevraagd ... Heiliging is niet vanzelf gegeven met je afkomst of geboorte. Je kunt niet zeggen, "ja, maar mijn moeder was zo'n goed en gelovig mens". Of: "mijn vader heeft altijd zoveel gedaan voor de kerk en gemeenschap". Het gaat om je eigen verantwoordelijkheid ... hoe je zelf leeft.

Het woord heilig heeft het woord 'heel' in zich. Heilig verwijst naar het domein van God, waar alles heel en volledig is. Maar heilig heeft ook een ethische dimensie ... zo iets als: een leven dat niet is aangetast door kwaad.

Door zo'n woord als heiliging, kan je ook de moed in de schoenen zinken. Want het woord 'heiligen' kan ook voelen als die veel te hoge lat, van een leven waarin voor fouten en tekortkomingen geen enkele plaats is. Dat voelt als een onhaalbaar ideaal ... ver boven ons menselijk kunnen. Waar een loodzwaar schuldgevoel op je loer ligt, dat ons neerdrukt. Ik denk niet dat God ons zo wil ontmoedigen.

Heiliging verwijst naar een gerichtheid op God, een oriëntatie ... dat je je – in die vrije ruimte die je hebt gekregen – laat leiden door Gods liefde. Dat je – net zoals het jong van een adelaar – naar boven kijkt om te zien hoe je moet vliegen.

En net zoals dat adelaarsjong, maken wij allemaal fouten. Soms omdat we bang zijn, of boos, of verward, of teveel op ons zelf gericht of omdat we domweg vergeten zijn hoe we naar boven moeten kijken. Of omdat we denken dat we God niet nodig hebben, dat we het zelf wel af kunnen. En dan kunnen we ook wel eens een stuk naar beneden vallen.

Maar van zulke fouten kunnen we ook leren ... ervan groeien en wijzer worden. Dat is de leerweg van het volk in de woestijn ... maar ook die van ons. Het leven is eigenlijk een voortdurende leerweg om te komen tot een manier van leven ... dichter bij God en dichter bij de liefde.

Dat is ook de strekking van de lezing uit Mattheus. Waar Jezus de wetsgeleerden uitlegt wat uiteindelijk de kern van al Gods geboden is. "God liefhebben en je naaste als jezelf."

Daar komt het ten diepste op neer ... dat we leren dichter bij Gods liefde te leven en die te delen met elkaar. Dan gebruiken we onze vrijheid goed; dat is wat God met ons voor ogen staat.

Geloof daagt ons uit onze vleugels uit te slaan ... om het niet alleen te houden bij wat je hebt, maar ook iets te wagen. Dat hoeven we niet alleen te doen, want God is daarbij. Op Hem kunnen we ons oriënteren en daar leiding vinden. Dat geldt voor ons persoonlijk leven, maar ook voor het leven in de gemeente. Want nu we gefuseerd zijn ligt er een nieuwe ruimte voor ons open, om samen te verkennen; een leerweg waar we samen in kunnen groeien.

Voor mijzelf voelt mijn intrede hier, ook als een uitvliegmoment (al lijkt het tegelijk ook een beetje op thuiskomen). Maar dan wel in een andere rol, met andere verantwoordelijkheden. Al heb ik de nodige vliegreuen opgedaan als predikant; het voelt ook als een hele stap om – na Henri – hier in de gemeente te beginnen.

En ik vroeg mezelf af: “wat heb ik nu zelf nodig om hier goed aan het werk te gaan?” En dan kom ik simpelweg uit op: vertrouwen.

Vertrouwen dat die luchtstroom van Gods Geest ook mij en u allemaal zal dragen en ondersteunen. Net als dat adelaarsjong.

Het vertrouwen dat ik van u allemaal kreeg. Ik sta er niet alleen voor; we doen het samen: met collega's, ambtsdragers en zoveel betrokken gemeenteleden. Dat voelt goed.

Vertrouwen ook, dat áls er een keer iets misgaat en je dreigt in de diepte te storten, dat Hij er ook weer zal zijn om ons liefdevol op te vangen op zijn sterke vleugels.

Amen.